

SIVAS İL MERKEZİNDE OTURANLARIN YAŞ GRUPLARINA GÖRE, TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE TAM ÜYELİĞİNE BAKIŞLARI*

Prof. Dr. Osman DEMİR**
Yrd. Doç. Dr. Hatice ERKEKOĞLU***

ÖZET

Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği konusunda Sivas il merkezinde oturan 1934 kişiyle yüz yüze görüşerek anket yapılmıştır. Ankete katılanların büyük çoğunluğu AB'yi ekonomik birlik, çağdaşlaşma ve siyasal birlik olarak tanımlamışlardır. Türkiye'nin AB'ye tam üye olması katılımcılardan büyük destek almışken, AB'nin Türkiye'yi tam üyeliğe kabul edeceğine çok az inanılmıştır. Katılımcıların yaşları ile AB'yi ekonomik birlik, Avrupalılık, İslam karşıtlığı, çağdaşlık ve sömürgecilik olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Katılımcıların yaşları ile AB'yi Türk karşıtlığı ve Hıristiyan birliği olarak tanımlamaları arasında doğru yönlü, siyasi birlik ve askeri birlik olarak tanımlamaları arasında ise ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Türkiye için tercih edilen birleşmelerin sıralanışı Türk devletleri, AB, İslam ülkeleri, Türkiye'ye komşu ülkeler ve ABD şeklinde olmuştur.

ABSTRACT

*Sivas City Residents' Looking at Turkey's Full-Membership
from The Point of View of Their Age Levels*

A public survey on Turkey's full-membership to EU has been conducted on 1934 residents in Sivas City. A great majority of the residents described the EU as an economic unity, modernity and political unity. They weakly believe that EU will accept Turkey as a full-member while they strongly support Turkey's full-membership to EU. There is no statistical correlation between their ages and defining the EU as economic unity, Europeanism, opposition to Islam, modernity and colonialism. There is positive correlation between their ages and defining the EU as opposition to Turks and Christian unity. There is negative correlation between their ages and defining the EU as political unity and military unity. The list of the union that is preferred for Turkey is Turkish states in the former Soviet Union, EU, Islamic countries, neighbor countries of Turkey, and the USA respectively.

* Bu çalışma, Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyon Başkanlığı tarafından desteklenen, Sivas İl Merkezinde Oturanların Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyeliğine Bakışı adlı, İKT-051 nolu araştırmaya dayanmaktadır.

** Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İ.İ.B.F.

*** Erciyes Üniversitesi, Kayseri M.Y.O.

I. GİRİŞ

Türkiye, çağdaş bir ülke olmak, Avrupa Birliği (AB) ile ekonomik ilişkilerini geliştirmek, AB'den alacağı mali yardımlarla sanayileşmesini hızlandırmak ve Yunanistan'ın AB içindeki Türkiye aleyhine olası girişimlerini önlemek amacıyla 31 Temmuz 1959'da AB'ye ortaklık başvurusu yapmıştır. 12 Eylül 1963'te imzalanan Ankara Anlaşmasıyla Türkiye'nin üyeliği hazırlık, geçiş ve son dönem olmak üzere üç aşamalı bir sürece girmiştir. 1964'te hazırlık, 1973'te geçiş dönemi başlamıştır. 22 yıl sürmesi öngörülen geçiş dönemi bitiminde son döneme girilerek gümrük birliği ve tam üyeliğin gerçekleşmesi istenmiştir. Türkiye, 14 Nisan 1987'de tam üyelik başvurusu yapmış, 1 Ocak 1996'da da gümrük birliği yürürlüğe girmiştir.

Bugün gelinen noktada Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmesi için, diğer aday ülkelerden istendiği gibi, Kopenhag, Madrid ve Helsinki Zirvelerinde kabul edilen politik ve ekonomik kriterlere uyması istenmektedir (Landaburu, 2000). Türkiye, 2001 yılında hazırlanan *ulusal program* ile istenen kriterlerin bazılarını kısa, bazılarını da orta vadede uyacağını taahhüt etmiş (DPT, 2001a), çıkarılan 4771 sayılı yasayla bu yönde önemli bir adım atmıştır (Resmi Gazete, 9 Ağustos 2002).

Türkiye'nin AB'ye üyeliği baştan beri hükümetlerin inisiyatifinde paralelinde sürmektedir. Günlük yaşamı derinden etkileyecek olan böyle bir konuda halkın görüşünün alınması, demokratik yönetim açısından son derece önemlidir. Nitekim AB'ye sonradan üye olan ülkeler halklarının veya parlamentolarının onayıyla üye olmuşlardır. Örneğin, Norveç önce 25 Eylül 1972'de (Tekeli ve İlkin, 1993: 72), sonra 28 Kasım 1994'te (DTM, 1999: 308) yapılan oylamada halkı onay vermeyince üye olmaktan vazgeçmiştir. Polonya'da 8 Haziran 2003'te oylamaya katılan halkın %75,3'ü AB'ye tam üye olma lehinde oy kullanmıştır.

Bu araştırmanın yapıldığı Sivas ili yüzölçümüyle Türkiye'nin 2., nüfusuyla 28. büyük ilidir (DİE, 2002a: 50-1, 54). Coğrafi olarak ülkenin orta kısmında, doğu-batı ve kuzey-güney arasında önemli bir geçiş noktasında bulunmaktadır. Yaklaşık 29 yıllık geçmişi ve 17 bin öğrencisi olan bir üniversiteye sahiptir. En çok göç veren illerden biridir. Atatürk, Kurtuluş Savaşını yapacak halk iradesini oluştururken ikinci kongreyi bu ilde yapmış ve "Cumhuriyetin temelini burada attık" demiştir.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında önce, araştırmanın amacı, kapsamı, yöntemi ve hipotezleri; sonra, araştırmaya katılan örnek kitlenin özellikleri tanıtılacaktır. Daha sonra, araştırmanın bulguları ortaya konulacak, elde edilen bulgular bu alanda yapılan diğer araştırmaların bulguları ile karşılaştırılacak ve aşağıda tanıtılan 5 adet hipotez test edilecektir. Araştırma konusu ekonomik, sosyal, siyasal, hatta psikolojik olmak üzere çok boyutlu bir konu olduğundan, okuyucunun kendi uzmanlık alanına göre yorum yapmasına fırsat vermek amacıyla, elde edilen her bulguyu derinlemesine yorumlamadan özellikle kaçınılacaktır.

II. ARAŞTIRMANIN TANITIMI

Bu kısımda araştırmanın amacı, kapsamı, yöntemi, hipotezleri ve örnek kitlenin özellikleri tanıtılacaktır.

1. Amaç

Sivas il merkezinde oturan 18+ yaştaki nüfusun yaş gruplarına göre;

- AB'yi nasıl tanımladıklarını,
- Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını ne kadar istediklerini,
- AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına ne kadar inandıklarını,
- Türkiye için olası birleşmeleri ne kadar istediklerini ortaya koymak,
- İleride yapılacak benzer araştırmalara kaynaklık etmek ve
- Konuyla ilgili karar verenlere ampirik veri seti sunmaktır.

2. Kapsam

Araştırma biri alan (Sivas il merkezi), diğeri yaş (18+) olmak üzere iki sınırlamaya tabi tutulmuştur. Anket, Sivas il merkezindeki 60 mahallenin tamamında uygulanmış, ilçe ve köylere gidilmemiştir. Bu sınırlama genellikle finansman yetersizliği ve dar bölge-geniş katılımı ile güvenilirliği yüksek bir araştırma yapma isteğinden kaynaklanmıştır. Ayrıca, Sivas il merkezi ilçe ve köylerden büyük ölçüde göç aldığından, merkezde oturanların görüşlerinin ilin tamamının görüşünü önemli ölçüde yansıtacağı düşünülmüştür. 18+ yaş sınırlaması, Türkiye-AB ilişkilerinin genellikle hükümetlerin inisiyatifleri paralelinde sürmesinden ve halkın hükümetleri etkileme gücünün büyük ölçüde milletvekili seçimlerinde verilen oylara bağlı olmasından kaynaklanmıştır.

3. Yöntem

- 17-22 Temmuz 2001 tarihleri arasında Sivas il merkezindeki 60 mahallenin tamamında, rastgele erişim yöntemiyle, sokaktaki adam, esnaf, ana cadde ve ara sokaklardaki binalarda oturan aileler ile yüz yüze görüşerek anket yapılmıştır.
- Anketörler, Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. öğrencilerinden seçilmiş ve onlar konu ile ilgili olarak önceden eğitilmişlerdir.
- Araştırma kapsamında 2007 kişiye ulaşılmış, bir anketörün formları geç getirmesi yüzünden 55, birçok sorunun cevapsız bırakılması veya hep aynı seçeneğin işaretlenmesi yüzünden de 18 olmak üzere 73 adet form iptal edilmiş, 1934 adet form geçerli sayılmıştır. 2000 yılı nüfus sayımına göre, Sivas'ın merkez ilçe nüfusu 251776 kişidir (DİE, 2002b). Bunun yaklaşık %55'inin 18 ve üzeri yaşta olduğu kabul edilirse (1990 sayımında Sivas'ın il nüfusunun %51'i 20 ve üzeri yaşta, DİE, 1999: 15), ana kitle sayısı 138477 kişiye inmektedir. Örnek kitlenin 1934 kişiden oluşması böyle bir çalışma için gereken sayının fazlasıyla aşıldığını gösterir. Çünkü, %5 önem düzeyinde ana kitle büyüklüğü 100000 olduğunda örneklem büyüklüğünün 398; ana kitle büyüklüğü sonsuza yöneldiğinde örneklem büyüklüğünün 400 olması yeterlidir (Yamane, 2001: 498).
- Katılımcılara yöneltilen soruların çoğu Likert ölçeğinde hazırlanan dereceli sorulardan oluşmuştur.
- Anket sonuçları SPSS programında tablolandırılmıştır.
- Katılımcıların yaşları ile sorulara verdikleri cevaplar arasında bir ilişki olup olmadığı Pearson ki-kare, eğer ilişki varsa yönünün nasıl olduğu Pearson korelasyon testleriyle test edilmiştir. Bu testlere ait bulgular tabloların altında gösterilmiştir.

4. Hipotezler

Araştırmanın hipotezleri şunlardır;

1. H_0 ; ankete katılanların yaşları ile AB'yi tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur, H_1 ; anlamlı bir ilişki vardır.
2. H_0 ; ankete katılanların yaşları ile Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını istemeleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur, H_1 ; anlamlı bir ilişki vardır.

3. H_0 ; ankete katılanların yaşları ile Türkiye'nin AB tarafından ileri sürülen şartları kabul etmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur, H_1 ; anlamlı bir ilişki vardır.

4. H_0 ; ankete katılanların yaşları ile AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına inanışları arasında anlamlı bir ilişki yoktur, H_1 ; anlamlı bir ilişki vardır.

5. H_0 ; ankete katılanların yaşları ile Türkiye için olası birleşmelere bakışları arasında anlamlı bir ilişki yoktur, H_1 ; anlamlı bir ilişki vardır.

H_0 ve H_1 hipotezinden hangisinin kabul edileceği Pearson ki-kare, H_1 hipotezinin kabul edilmesi halinde ilişkinin yönünün nasıl olduğu ise Pearson korelasyon testiyle test edilecektir.

5. Örnek Kitle

Örnek kitlenin %78,9'u 18-40 yaş grubundadır. %48,4'ünün Sivas'ta oturma süresi 20 yıldan fazladır. En çok katılımcı sayısı sırasıyla öğrenci, memur, esnaf ve ev hanımlarına aittir. Öğrenci sayısının çok olmasında, Cumhuriyet Üniversitesinin öğrencileri yanında, halkın içinde çok sayıda 18+ yaş grubunda orta öğrenim ve açık öğretim öğrencisi olması ve onların ankete katılmaya daha istekli olmaları etkili olmuştur. %17,5'inin aylık geliri asgari ücret (yaklaşık 108 milyon TL) veya daha az, %69'unun aylık geliri ise 500 milyon TL veya daha azdır. %34,5'i lise, %18,9'u ilköğretim mezunu; %17,8'i ise üniversite öğrencisidir. %38,7'si AB hakkındaki bilgilerini orta düzeyde yeterli, %29,5'i ise yetersiz bulmuştur (Tablo 1).

AB'ye aday ülkelerde yapılan bir araştırmada¹ (European Commission, 2001: 9), Türkiye'de AB'nin genişlemesi konusunda "çok iyi" ve "iyi" bilgilendiğini söyleyenlerin oranı %17 (aday ülkeler arasında sonuncu), Türkiye'nin AB'ye girmesi konusunda "çok iyi" ve "iyi" bilgilendiğini söyleyenlerin oranı ise %20 (sondan ikinci) olmuştur. Türkiye-Avrupa Vakfı (2002) tarafından yapılan araştırmada² ise, katılımcıların %22'si AB'nin politikaları, kurumları ve kurullarıyla ilgili olarak hiçbir şey bilmediklerini, %61'i az/çok bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Aday ülkeler arasında ilk

¹ Ekim 2001'de 13 aday ülkenin (Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Polonya, Macaristan, Slovakya, Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Letonya, Slovenya, Estonya, Kıbrıs Rum Kesimi, Malta) her birinden 15+ yaştaki 1000'er (Malta ve Kıbrıs Rum Kesiminden 500'er) katılımcıyla anket yapılmıştır.

² 26 Aralık - 12 Ocak 2002 tarihleri arasında 7 bölgede toplam 17 ilde 1886 kişiyle yüz yüze görüşerek anket yapılmıştır.

başvuruyu Türkiye yaptığı halde, halkın bu konudaki bilgisizliği ciddi bir eksiklik olmalıdır.

Tablo 1: Örnek Kitlenin Özellikleri (n = 1934 kişi)

Yaş Grupları	Sayı	%	Gelir Düzeyleri (TL)	Sayı	%
18-24	629	32,5	108 milyon ve altı	339	17,5
25-30	444	23,0	109-250 milyon	471	24,4
31-40	452	23,4	251-500 milyon	524	27,1
41-50	255	13,2	501-750 milyon	128	6,6
51+	145	7,5	751-999 milyon	36	1,9
Yanıtızsız	9	0,5	Bir milyar ve üstü	39	2,0
Sivas'ta Oturma Süreleri			Yanıtızsız	397	20,5
5 yıldan az	316	16,3	AB Hakkındaki Bilgileri		
5-10 yıl	263	13,6	Tamamen yeterli	106	5,5
11-20 yıl	375	19,4	Yeterli	366	18,9
20 yıldan fazla	937	48,4	Orta düzeyde yeterli	748	38,7
Yanıtızsız	43	2,2	Yetersiz	570	29,5
İş Grupları			Tamamen yetersiz	134	6,9
İşçi	171	8,8	Yanıtızsız	10	0,5
Memur	351	18,1	Eğitim Düzeyleri		
Çiftçi	61	3,2	İlköğretim	365	18,9
Tüccar	38	2,0	Lise	667	34,5
Esnaf	287	14,8	Üniversite Öğrencisi	345	17,8
Sanayici	31	1,6	Ön lisans	138	7,1
Ev hanımı	211	10,9	Lisans	276	14,3
Emekli	92	4,8	Lisans üstü	119	6,2
Öğrenci	403	20,8	Yanıtızsız	24	1,2
Diğer	242	12,5			
Yanıtızsız	47	2,4			

III. BULGULAR VE YORUMLARI

Burada, Sivas il merkezinde oturanların yaş gruplarına göre, AB'yi tanımlamaları, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğine ve Türkiye için olası alternatif birleşmelere bakışları ortaya konulacak, yukarıda ileri sürülen hipotezler test edilecektir.

1. AB'yi Tanımlama

Katılımcılara AB'yi ekonomik birlik, Avrupalılık, Türk karışıklığı, askeri birlik, İslam karışıklığı, Hıristiyan birliği, siyasal birlik, çağdaşlık ve sömürgecilik olarak ne ölçüde tanımladıkları sorulmuş, bunların her birisi için "hiç tanımlanmaz", "tanımlanmaz", "az tanımlanır", "tanımlanır" ve "çok tanımlanır" seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Katılımcıların yaş grupları ile AB'yi tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, eğer ilişki varsa yönünün nasıl olduğu test edilmiş, ilgili sorulara yanıt vermeyenler analize dahil edilmemiştir.

Ekonomik Birlik

AB, ekonomik birlik olarak "az tanımlanır", "tanımlanır" ve "çok tanımlanır" diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 2);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
25-30	89,2	Toplam	88,0
31-40	88,3	18-24	87,4
41-50	88,2	51+	85,6

AB'yi ekonomik birlik olarak tanımlama katılımcılardan yüksek oranda oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (22,352) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB'yi ekonomik birlik olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki yok demektir. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, yaş grubu değiştiğçe AB'yi ekonomik birlik olarak tanımlayanların oranında düzenli ve belirgin bir değişim olmamıştır.

Tablo 2: Ekonomik Birlik Olarak Tanımlama*, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	4,0	5,2	16,4	35,1	35,9	3,3	100
25-30 (444)	5,2	2,0	16,0	31,5	41,7	3,6	100
31-40 (452)	5,1	3,5	12,2	33,6	42,5	3,1	100
41-50 (255)	4,7	3,1	16,9	32,9	38,4	3,9	100
51+ (145)	4,8	4,1	19,3	36,6	29,7	5,5	100
Yanıtız (9)	11,1	0	11,1	11,1	44,4	22,2	100
Toplam (1934)	4,7	3,7	15,6	33,7	38,7	3,7	100

Pearson ki-kare: 22,352

df: 16

p: 0,132

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

* Parantez içindekiler ilgili yaş grubundaki toplam katılımcı sayısıdır. Bu uyarı bundan sonraki tablolar için de geçerlidir.

Siyasal birlik

AB, siyasal birlik olarak “az tanımlanır”, “tanımlanır” ve “çok tanımlanır” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 3);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
18-24	76,1	25-30	73,0
31-40	73,6	41-50	71,0
Toplam	73,1	51+	64,8

AB'yi siyasal birlik olarak tanımlama katılımcılardan yüksek oranda oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (28,555) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaşları ile AB'yi siyasal birlik olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (-0,035) olması, yaş grubu ilerledikçe AB'yi siyasal birlik olarak tanımlayanların oranının azaldığını gösterir. Birleşme teorisinde siyasal birliğin birleşmenin son aşaması olarak görülmesi (Ertürk, 1998: 12), AKÇT, AET ve AAET'nin önce AT, sonra AB ortak adını alması gittikçe siyasallaştığının bir göstergesi olmalıdır.

Tablo 3: Siyasal Birlik Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtsız	Toplam
18-24 (629)	7,8	9,5	24,6	28,0	23,5	6,5	100
25-30 (444)	14,0	6,5	22,1	24,1	26,8	6,5	100
31-40 (452)	10,4	9,7	22,8	25,4	25,4	6,2	100
41-50 (255)	9,0	13,3	19,6	25,9	25,5	6,7	100
51+ (145)	13,8	10,3	24,1	17,9	22,8	11,0	100
Yanıtsız (9)	22,2	0	22,2	0	22,2	33,3	100
Toplam (1934)	10,5	9,4	22,9	25,3	24,9	6,9	100

Pearson ki-kare: 28,555

df: 16

p: 0,027

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Pearson korelasyon: -0,035

n: 1794 kişi

p: 0,141

Avrupalılık

AB, Avrupalılık olarak “az tanımlanır”, “tanımlanır” ve “çok tanımlanır” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 4);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
18-24	72,1	41-50	67,9
25-30	70,0	31-40	66,8
Toplam	68,8	51+	57,3

AB'yi Avrupalılık olarak tanımlama en yüksek oy oranını (%72,1) 18-24, en düşük oy oranını (%57,3) 51+ yaş grubundan almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (25,612) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB'yi Avrupalılık olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe AB'yi Avrupalılık olarak tanımlayanların oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

AB'de yapılan bir araştırmada (European Communities, 2001: 11), katılımcıların sadece %4'ü kendisini Avrupalı, %45'i ulusal kimliği ile tanımlamıştır. Ulusal kimliğin, Avrupalı kimlikten daha önemli görülmesi Birlik yurttaşlarının, bir üretim faktörü olarak, Birlik içinde pek akışkan olmadıklarının bir göstergesi olmalıdır.

Tablo 4: Avrupalılık Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtsız	Toplam
18-24 (629)	11,8	9,9	22,1	30,7	19,9	5,7	100
25-30 (444)	11,0	11,0	23,6	23,9	22,5	7,9	100
31-40 (452)	15,0	11,1	19,5	23,0	24,3	7,1	100
41-50 (255)	13,3	10,2	20,8	25,9	21,2	8,6	100
51+ (145)	13,1	16,6	14,5	20,0	22,8	13,1	100
Yanıtsız (9)	0	0	22,2	11,1	22,2	44,4	100
Toplam (1934)	12,6	10,9	21,1	25,8	21,9	7,7	100

Pearson ki-kare: 25,612

df: 16

p: 0,060

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Türk Karşıtlığı

AB, Türk karşıtlığı olarak "az tanımlanır", "tanımlanır" ve "çok tanımlanır" diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 5);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
51+	56,6	Toplam	49,4
41-50	55,2	31-40	48,9
25-30	49,5	18-24	45,9

AB, Türk karşıtlığı olarak “çok tanımlanır” seçeneği tek başına 51+ yaş grubundan %30,3 oranında oy alırken, 18-24 yaş grubundan sadece %15,6 oranında oy alabilmiştir (Tablo 5). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (42,171) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB’yi Türk karşıtlığı olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının pozitif (0,097) olması, yaş grubu ilerledikçe AB’yi Türk karşıtlığı olarak tanımlayanların oranının arttığını gösterir.

Türkiye’nin üyelik süresinin çok uzaması, daha ne kadar süreceğinin belli olmaması ve geçmişte bazı AB ülkelerinin zaman zaman PKK’yı destekleyici tutum takınmaları bu tanımlamanın yüksek oranda oy almasında etkili olmuş olabilir. AB’de yapılan bir araştırmada (European Communities, 2001: 38), AB’ye katılması en az istenen ülke %30 oy oranıyla Türkiye çıkmıştır.

Tablo 5: Türk Karşıtlığı Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtsız	Toplam
18-24 (629)	27,8	19,7	20,8	9,5	15,6	6,5	100
25-30 (444)	24,5	18,0	18,5	11,0	20,0	7,9	100
31-40 (452)	27,9	15,5	19,2	10,0	19,7	7,7	100
41-50 (255)	23,5	13,3	17,6	18,4	19,2	7,8	100
51+ (145)	19,3	13,1	16,6	9,7	30,3	11,0	100
Yanıtsız (9)	22,2	11,1	0	22,2	0	44,4	100
Toplam (1934)	25,9	17,0	19,1	11,2	19,1	7,8	100

Pearson ki-kare: 42,171

Pearson korelasyon: 0,097

df: 16

n: 1778 kişi

p: 0,000

p: 0,000

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Hristiyan Birliği

AB, Hristiyan birliği olarak “az tanımlanır”, “tanımlanır” ve “çok tanımlanır” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 6);

<u>Yaş Grubu</u>	<u>%</u>	<u>Yaş Grubu</u>	<u>%</u>
25-30	61,4	51+	58,2
31-40	61,2	Toplam	58,2
41-50	60,0	18-24	52,1

AB’yi Hristiyan birliği olarak tanımlama yaş gruplarından %50’den fazla oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (37,816) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB’yi Hristiyan birliği olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının pozitif (0,084) olması, yaş grubu ilerledikçe AB’yi Hristiyan birliği olarak tanımlayanların oranının arttığını gösterir.

Bir başka araştırmada³ (Çarkoğlu vd., 2002: 29) katılımcıların %49’u AB’yi Hristiyan kulübü olarak tanımlamıştır. Türkiye’nin mevcut AB ve aday ülkeler arasında tek Müslüman ülke olması, Türkiye ve AB’de zaman zaman din farklılığına vurgu yapılması, örneğin J. Delors’ın Avrupa Komisyonu başkanırken (1989) Avrupalılığın kökeninde Hristiyanlığın yattığını söylemesi gibi, AB’nin Hristiyan birliği olarak tanımlanmasında etkili olmuş olabilir. AB, Türkiye’yi tam üyeliğe kabul ettiğinde, sadece Hristiyan ülkelerden oluşan bir birlik olmadığını göstermiş olacaktır. Avrupa Komisyonunun genişlemeden sorumlu üyesi G. Verheugen’a (2001) göre, genişlemenin ve Türkiye’nin üyeliğinin niçin önemli olduğunun, AB’nin bir Hristiyan kulübü olmayıp, ortak demokratik değerler üzerine oturan bir birlik olduğunun halklara anlatılmasında siyasi liderlere büyük iş düşmektedir.

³ 17 il merkezi (Adana, Ankara, Balıkesir, Burdur, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kars, Konya, Malatya, Samsun, Sinop, Şanlıurfa) ve bağlı 25 ilçede rastgele erişim yöntemiyle 18+ yaştaki 3060 kişiyle yüz yüze görüşerek anket yapılmıştır.

Tablo 6: Hıristiyan Birliği Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	27,7	14,5	15,4	13,7	22,9	5,9	100
25-30 (444)	24,1	8,1	14,4	16,4	30,6	6,3	100
31-40 (452)	22,3	10,4	18,1	17,0	26,1	6,0	100
41-50 (255)	21,2	9,0	18,0	18,4	25,5	7,8	100
51+ (145)	21,4	4,8	11,7	15,2	33,1	13,8	100
Yanıtız (9)	11,1	11,1	0	11,1	33,3	33,3	100
Toplam (1934)	24,2	10,6	15,8	15,8	26,6	7,0	100

Pearson ki-kare: 37,816 df: 16 p: 0,002 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$
 Pearson korelasyon: 0,084 n: 1793 kişi p: 0,000

Askeri Birlik

AB, askeri birlik olarak “az tanımlanır”, “tanımlanır” ve “çok tanımlanır” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 7);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
18-24	52,1	Toplam	48,5
25-30	51,9	41-50	46,2
51+	49,0	31-40	42,3

AB'yi askeri birlik olarak tanımlama yaş gruplarından %50 civarında oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (42,862) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaşları ile AB'yi askeri birlik olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (-0,021) olması, yaş grubu ilerledikçe AB'yi askeri birlik olarak tanımlayanların oranının azaldığını gösterir. Bu tanımlamanın diğer tanımlamalardan daha az olması, Yugoslavya dağılırken yaşanan kanlı savaşları durdurmada AB'nin başarısız olmasından ve NATO'nun varlığından kaynaklanmış olabilir.

Tablo 7: Askeri Birlik Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	21,5	19,1	26,1	18,1	7,9	7,3	100
25-30 (444)	25,7	13,3	25,5	16,9	9,5	9,2	100
31-40 (452)	28,8	21,9	22,3	11,7	7,3	8,0	100
41-50 (255)	26,7	20,0	19,2	12,9	14,1	7,1	100
51+ (145)	23,4	15,2	21,4	13,8	13,8	12,4	100
Yanıtız (9)	11,1	22,2	22,2	11,1	0	33,3	100
Toplam (1934)	24,9	18,3	23,8	15,3	9,4	8,4	100

Pearson ki-kare: 42,862

df: 16

p: 0,000

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Pearson korelasyon: -0,021

n: 1766 kişi

p: 0,371

İslam Karşıtlığı

AB, İslam karşıtlığı olarak “az tanımlanır”, “tanımlanır” ve “çok tanımlanır” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 8);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
41-50	58,1	Toplam	55,4
51+	57,9	18-24	54,5
25-30	57,7	31-40	52,7

Deneklerin oyları genellikle AB, İslam karşıtlığı olarak “hiç tanımlanmaz” ve “çok tanımlanır” seçeneklerinde toplanmıştır. “Çok tanımlanır” seçeneği 51+ yaş grubundan %30,3 oranında oy almıştır (Tablo 8). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (15,546) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB’yi İslam karşıtlığı olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki yok demektir. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, yaş grubu değiştikçe AB’yi İslam karşıtlığı olarak tanımlayanların oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Tablo 8: İslam Karşıtlığı Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	23,1	15,6	18,0	14,6	21,9	6,8	100
25-30 (444)	23,2	12,6	20,3	12,2	25,2	6,5	100
31-40 (452)	23,7	15,9	18,4	13,1	21,2	7,7	100
41-50 (255)	20,8	14,9	17,3	15,3	25,5	6,3	100
51+ (145)	17,9	11,7	13,1	14,5	30,3	12,4	100
Yanıtız (9)	33,3	11,1	11,1	0	11,1	33,3	100
Toplam (1934)	22,6	14,6	18,1	13,7	23,6	7,4	100

Pearson ki-kare: 15,546

df: 16

p: 0,485

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

AB'yi Hıristiyan birliği olarak tanımlama konusunda yukarıda yapılan yorum burada da geçerli olabilir. AB'de yapılan bir araştırmada (European Communities, 2001: 12, 39) halkın %38'inin bütün Avrupalılar tarafından paylaşılan ortak bir kültürün olduğunu, %49'unun ise olmadığını ifade etmesi ve %64'ünün AB'nin genişlemesine kültürel zenginlik olarak bakması din farklılığının birleşmenin önünde aşılabilir bir engel olmadığını gösterir.

Çağdaşlık

AB, çağdaşlık olarak "az tanımlanır", "tanımlanır" ve "çok tanımlanır" diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 9);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
18-24	75,4	31-40	73,7
41-50	75,4	51+	73,7
Toplam	74,2	25-30	73,4

AB'yi çağdaşlık olarak tanımlamanın katılımcılardan yüksek oranda oy alması, Türkiye'nin niçin batı tarzı yaşam biçimini seçtiğinin ve tam üye olmada niçin ısrar ettiğinin bir cevabı olmalıdır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (8,248) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB'yi çağdaşlık olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki yok demektir. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe AB'yi çağdaşlık olarak tanımlayanların oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Tablo 9: Çağdaşlık Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtsız	Toplam
18-24 (629)	9,5	8,9	20,8	28,5	26,1	6,2	100
25-30 (444)	12,2	7,7	20,7	26,8	25,9	6,8	100
31-40 (452)	12,4	8,0	18,1	27,9	27,7	6,0	100
41-50 (255)	10,2	9,0	20,8	27,1	27,5	5,5	100
51+ (145)	11,0	5,5	24,1	24,1	25,5	9,7	100
Yanıtsız (9)	0	22,2	0	22,2	22,2	33,3	100
Toplam (1934)	11,0	8,2	20,3	27,4	26,5	6,6	100

Pearson ki-kare: 8,248

df: 16

p: 0,941

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Sömürgecilik

AB, sömürgecilik olarak “az tanımlanır”, “tanımlanır” ve “çok tanımlanır” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 10);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
51+	63,5	41-50	58,0
25-30	60,4	18-24	57,8
Toplam	58,5	31-40	56,5

AB’yi sömürgecilik olarak tanımlama bütün yaş gruplarından %60 civarında oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (17,894) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile AB’yi sömürgecilik olarak tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki yok demektir. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yaş grubu değiştikçe AB’yi sömürgecilik olarak tanımlayanların oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Tablo 9 ve 10’un verileri karşılaştırıldığında, çağdaş dünyanın aynı zamanda sömürgeci olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, çağdaşlığın zenginlik ve lüks yaşam, sömürgeciliğin ise, gelişmiş ülkelerin sahip oldukları yüksek rekabet gücüyle dış ticareti az gelişmiş ülkelerin aleyhlerine çevirmeleri ve onları borçlandırarak bağımlı hale getirmeleri süreci olarak algılanmasından kaynaklanmış olmalıdır. Zaten, dış ticaret teorisinde Singer-Prebisch tezi diye bilinen ve dış ticaret hadlerinin uzun dönemde sanayi ürünü ihracatçısı gelişmiş ülkelerin lehine, tarım ürünü ihracatçısı az gelişmiş ülkelerin ise aleyhine gelişeceğini ileri süren bir tez de vardır (Seyidoğlu, 1998: 799-800).

Tablo 10: Sömürgecilik Olarak Tanımlama, %

Yaş Grupları	Hiç Tanımlanmaz	Tanımlanmaz	Az Tanımlanır	Tanımlanır	Çok Tanımlanır	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	21,6	14,3	17,3	12,2	28,3	6,2	100
25-30 (444)	19,1	12,8	16,7	11,7	32,0	7,7	100
31-40 (452)	23,5	13,5	16,2	13,5	26,8	6,6	100
41-50 (255)	25,1	10,6	15,3	14,5	28,2	6,3	100
51+ (145)	15,2	6,9	15,2	15,9	32,4	14,5	100
Yanıtız (9)	11,1	11,1	0	33,3	11,1	33,3	100
Toplam (1934)	21,4	12,7	16,4	13,1	29,0	7,4	100

Pearson ki-kare: 17,894 df: 16 p: 0,330 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

2. Türkiye'nin AB'ye Tam Üye Olması

Türkiye'nin AB'ye tam üye olması en çok oyu (%72,1) 31-40, en az oyu (%61,8) 18-24 yaş grubundan almıştır. Bu oran ankete katılanlar toplamında %65,5 olmuştur (Tablo 11). Tam üye olmayı en çok 31-40 yaş grubunun istemesi ekonomik sorunları en çok bu yaş grubunun yüklenmesinden ve AB'ye tam üye olunca bu sorunların hafifleyeceği beklentisinden kaynaklanmış olabilir. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (16,285) tablo değerinden (9,49) büyük olduğundan ankete katılanların yaşları ile Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını istemeleri arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (- 0,035) çıkması, yaş grubu ilerledikçe Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını isteyenlerin oranının azaldığını gösterir.

Şükrü Elekdağ (2000) ve Bülent Tanla tarafından yapılan bir araştırmada⁴ katılımcıların %68,7'si; Türkiye-Avrupa Vakfı (2002) tarafından yapılan araştırmada %68'i; TESEV'in araştırmasında (Çarkoğlu vd., 2002: 38) %64'ü Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını istemiştir. Bir başka araştırmada (European Commission, 2001: 5, 19) 15+ yaştaki katılımcıların %59'u (Romanya, Bulgaristan ve Macaristan'dan sonra 4. sıra) 18+ yaştakilerin ise %68'i Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını istemiştir. Üyeliğin gerçekleşmesi hızı ile ilgili üzerinde 1'den 7'ye kadar tercih bulunan skalada (1 hiç ilerleme olmasının, 7 mümkün olduğu kadar hızlı ilerleme olsun), Türk katılımcılar 7 nolu seçeneği %52 oranında tercih ederek 1. sırada yer almıştır.

⁴ 10-21 Ağustos 2000'de 17 ilde (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Manisa, Erzurum, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Konya, İçel, Samsun, Zonguldak, Aydın) 18+ yaştaki toplam 2027 kişiyle yüz yüze görüşerek anket yapılmıştır.

Tablo 11: Türkiye, AB'ye Tam Üye Olmalı mıdır?, %

Yaş Grupları	Olmalıdır	Olmalıdır	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	61,8	26,1	10,7	1,4	100
25-30 (444)	64,2	27,9	7,2	0,7	100
31-40 (452)	72,1	18,8	8,6	0,4	100
41-50 (255)	66,7	20,4	11,8	1,2	100
51+ (145)	62,1	30,3	6,2	1,4	100
Yanıtız (9)	66,7	33,3	0	0	100
Toplam (1934)	65,5	24,4	9,2	1,0	100

Pearson ki kare:16,285

df: 4

p: 0,003

 $\chi^2 \alpha=0,05 =9,49$

Pearson korelasyon: -0,035

n: 1729 kişi

p: 0,147

3. Türkiye'nin AB'ye Şartlı Tam Üyeliği

Tam üyeliği aşağıdaki şartlara⁵ bağlanırsa, Türkiye kabul etmeli midir? şeklindeki bir soruya bağlı olarak; “idam cezasının kaldırılması”, “özelleştirmenin hızlandırılması”, “Türkiye Devleti'nin dili Türkçe'dir, ilkesinin Anayasadan çıkarılması”, “insan hak ve özgürlüklerinin artırılması”, “Türk askerinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden (KKTC) çekilmesi”, “yerel yönetimlerin güçlendirilmesi”, “MGK'nın danışma kurulu haline getirilmesi” ve “olağanüstü halin kaldırılması” konusunda katılımcıların görüşleri alınmıştır. Yaş grupları ile anılan şartların kabul/reddi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, eğer ilişki varsa yönünün nasıl olduğu test edilmiştir.

İdam Cezasının Kaldırılması

İdam cezasının kaldırılması şartına en çok (%56,5) 25-30, en az (%46,7) 31-40 yaş grubu karşı çıkmıştır. Katılımcıların tamamında bu şarta karşı çıkanların oranı %51,7 olmuştur (Tablo 12). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (9,229) tablo değerinden (9,49) küçük olduğundan katılımcıların yaşları ile idam cezasının kaldırılması şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi

⁵ Bu şartlar AB'nin Türkiye'den yerine getirmesini istediği ve Türkiye'nin ulusal programda kısa ve orta vadede yerine getirmeyi taahhüt ettiği konularla ilgilidir. Bunlar, AB Komisyonu tarafından hazırlanan 4 Kasım 1998, 13 Ekim 1999 ve 8 Kasım 2000 birinci, ikinci ve üçüncü İlerleme Raporları ile 8 Kasım 2000 tarihli Katılım Ortaklığı Belgesinde yer almakta ve kamuoyu tarafından büyük ölçüde bilinmektedir (DPT, 2001a; DTM, 2000a). Ancak, burada şartlardan biri olarak sunulan Türk Askerinin KKTC'den çekilmesi şartı resmi kayıtlara geçmemiş, AB yetkilileri tarafından zaman zaman gayri resmi dile getirilmiştir. Resmi kayıtlarda BM Genel Sekreterinin Kıbrıs konusundaki girişimlerinin desteklenmesi yer almıştır.

reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe idam cezasının kalkmasını isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

İdam cezası şartına karşı çıkılmasında, 15 yıl boyunca Türkiye'nin başına bela olan ve yaklaşık 30 bin insanın canına mal olan PKK terör örgütünün eylemleri ve örgütün lideri Abdullah Öcalan'ın idam cezasına çarptırılması etkili olmuştur. Eğer bu anket, Öcalan ağırlaştırılmış müebbet hapse mahkum edildikten sonra yapılsaydı, idamın kalkmasını isteyenlerin oranı daha yüksek çıkabilirdi.

TESEV'in araştırmasında (Çarkoğlu vd., 2002: 25) katılımcıların %62'si müebbet hapis cezası getirilmesi şartıyla idamın kalkmasını istemiştir. Ancak, idamın kalkmasının AB'ye girişin bir şartı olarak ileri sürülmesi halinde bu oran %43'e düşmüş, karşı çıkanların oranı %54'e çıkmıştır. Türkiye, ulusal programda idam cezasının kaldırılması için çalışacağını taahhüt etmiştir (DPT, 2001a). Nitekim, 4771 sayılı kanunla savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları dışındaki idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür (Resmi Gazete, 9 Ağustos 2002).

Tablo 12: İdam Cezasının Kaldırılması, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	43,4	51,7	3,8	2,1	100
25-30 (444)	39,4	56,5	1,8	0,6	100
31-40 (452)	49,1	46,7	3,5	0	100
41-50 (255)	43,1	51,8	3,9	0,7	100
51+ (145)	40,7	51,7	4,1	2,5	100
Yanıtız (9)	33,3	55,6	11,1	0	100
Toplam (1934)	43,5	51,7	3,4	1,4	100
18-30 (1073)	41,8	53,7	3,0	1,6	100
41+ (400)	42,3	51,8	4,0	2,0	100

Pearson ki-kare: 9,229

df: 4

p: 0,056

χ^2 $\alpha=0,05$ =9,49

Özelleştirmenin Hızlandırılması

“Özelleştirmenin hızlandırılması” şartının kabul edilmesi katılımcılardan büyük destek bulmuştur. Bu şartın kabul edilmesini en çok (%78,8) 31-40, en az (%75,7) 51+ yaş grubu istemiştir. Bu oran katılımcıların tamamında %71,1 olmuştur (Tablo 13). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (35,347) tablo değerinden (9,49) büyük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile

özelleştirmenin hızlandırılması şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (-0,050) olması, yaş grubu ilerledikçe özelleştirmenin hızlandırılması şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranının azaldığını gösterir.

Tablo 13: Özelleştirmenin Hızlandırılması, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	65,7	28,1	3,5	2,7	100
25-30 (444)	70,7	23,2	3,6	2,5	100
31-40 (452)	78,8	14,8	5,3	1,1	100
41-50 (255)	75,7	19,6	4,3	4	100
51+ (145)	63,4	32,4	2,8	1,4	100
Yanıtız (9)	77,8	22,2	0	0	100
Toplam (1934)	71,1	23,1	4,0	1,9	100
18-30 (1073)	67,8	26,1	3,5	2,6	100
41+ (400)	71,3	24,3	3,8	0,8	100

Pearson ki-kare: 35,347

df: 4

p: 0,000

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

Pearson korelasyon: -0,050

n: 1812 kişi

p: 0,034

“Türkiye Devletinin Dili Türkçe’dir” İlkesinin Anayasadan Çıkarılması

“Türkiye Devletinin dili Türkçe’dir” ilkesinin Anayasadan çıkarılması şartının kabul edilmesine şiddetle karşı çıkmıştır. Bu şarta en çok (%85,1) 41-50, en az (%79,5) 25-30 yaş grubu karşı çıkmıştır. Bu oran katılımcıların tamamında %83 olmuştur (Tablo 14). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (8,579) tablo değerinden (9,49) küçük olduğundan katılımcıların yaşları ile “Türkiye Devletinin dili Türkçe’dir” ilkesinin Anayasadan çıkarılması şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, yaş grubu değiştikçe “Türkiye Devletinin dili Türkçe’dir” ilkesinin Anayasadan çıkarılması şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

TESEV’in araştırmasında (Çarkoğlu vd., 2002: 14) Türkiye’nin AB’ye girebilmesi için vatandaşların kendi anadilinde öğrenimini engelleyen yasaların kaldırılmasını isteyenlerin oranı %42; kendi anadilinde radyo ve TV yayını engelleyen yasaların kaldırılmasını isteyenlerin oranı ise %41 olmuştur. Bu

oranların bizim bulgularımızla uyuşmaması, diğer araştırmada bunların bir üyelik şartı olarak sunulmamasından, iki araştırma arasındaki zaman ve ana kitle farkından, bizim araştırmamızda “anayasa”, ikinci araştırmada ise “yasa” ifadesinin kullanılmış olmasından kaynaklanmış olabilir.

Türkiye ulusal programda, resmi ve eğitim dilinin Türkçe olması vatandaşların günlük yaşamlarında farklı dil, lehçe ve ağız kullanmalarını engellemeyeceğini ifade etmiştir (DPT, 2001a). Nitekim, 4771 sayılı kanunla, Cumhuriyetin, Anayasada belirtilen temel niteliklerine, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmamak, şiddet kullanımını özendirmemek ve ırkçı nefret duygularını kışkırtmamak kaydıyla Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın yapılabileceği ve bu dillerin öğrenimi amacıyla özel kurslar açılabilmesi kabul edilmiştir (Resmi Gazete, 9 Ağustos 2002).

Türkiye’de, Türk kimliği vatandaşlıkla özdeşleşmiş, T.C. nüfus cüzdanı taşıyan herkes Türk sayılmıştır. Farklı dillere serbesti tanınması halinde etnik ayrımcılığın artacağından ve ulusal bütünlüğün bozulacağından endişe edilmektedir. AB’nin Kürtçe yayın ve anadilde eğitim konusundaki ısrarı Türkiye’yi bölme isteği olarak algılanmıştır.

AB’de yapılan bir araştırmada (European Communities, 2001: 39, 44) AB’nin genişlemesi halinde kültürel zenginlik olacağı ve daha çok barış, daha çok güvenlik olacağı seçeneklerinin her ikisi de %64 oranında oy almıştır. Katılımcıların %84’ü ırkçılıkla mücadelede AB kurumlarının daha etkin rol almasını istemiştir. Buradan AB’nin sorunlu ve zayıf bir Türkiye istemediği, Türkiye’nin de kendi iç sorunlarını çözmeden AB’ye tam üye olamayacağı sonucu çıkarılabilir.

Tablo 14: “Türkiye Devletinin Dili Türkçe’dir” İlkesinin Anayasadan Çıkarılması, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	10,5	84,7	1,9	2,9	100
25-30 (444)	15,1	79,5	1,6	3,8	100
31-40 (452)	13,9	82,7	2,0	1,3	100
41-50 (255)	9,4	85,1	3,9	1,6	100
51+ (145)	10,3	83,4	4,1	2,1	100
Yanıtız (9)	22,2	77,8	0	0	100
Toplam (1934)	12,3	83,0	2,3	2,5	100

Pearson ki-kare: 8,579

df: 4

p: 0,073

 $\chi^2_{\alpha=0,05}=9,49$ *İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Artırılması*

Türkiye'nin, “insan hak ve özgürlüklerinin artırılması” şartını kabul etmesi yönünde güçlü bir talep vardır. Bu talep en yüksek oyu (%89,2) 31-40 yaş grubundan almış, bu oran katılımcıların tamamında %86,3 olmuştur (Tablo 15). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (5,224) tablo değerinden (9,49) küçük olduğundan katılımcıların yaşları ile insan hak ve özgürlüklerinin artırılması şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe “insan hak ve özgürlüklerinin artırılması” şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin bir değişiklik olmamıştır.

Bir başka araştırmada (Elekdag, 2000), Türkiye'nin demokrasi alanındaki eksiklerini gidermesi, insan haklarının evrensel standartlara yükseltilmesi ve devlet işlerinin hukukun üstünlüğü ilkesine göre yürütülmesi şartı %69,3; düşünce ve ifade özgürlüğüne saygıyı sağlayacak önlemlerin alınması şartı %70,4; farklı gruplara mensup vatandaşların kimlik ve kültürel haklarının yasalar önünde eşit olması şartı %62 oranında oy almıştır. TESEV'in araştırmasında (Çarkoğlu vd., 2002: 14), Türkiye'nin AB'ye girebilmesi için düşünceyi ifade özgürlüğü alanında gerekli koşulları sağlamasını isteyenlerin oranı %82, din ve vicdan özgürlüğü alanında gerekli koşulları tüm din ve mezhepler için sağlamasını isteyenlerin oranı ise %77 olmuştur. AB'de yapılan bir araştırmada (European Communities, 2001: 33), kişisel hakların güvence altına alınmasını ve demokratik ilkelere saygı gösterilmesini isteyenlerin oranı %80 olmuştur.

Türkiye, ulusal programda, tutuklama, yargılama ve cezaevi şartlarını iyileştireceği; polis ve yargıçları AB standartlarında eğiteceği; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uyarınca ödenen tazminatları kusurlu kamu görevlilerinden tahsil edeceği; bölgesel dengesizlikleri azaltacağı; sosyal ve kültürel olanakları artıracığı; dil, din, cinsiyet, renk, ırk, siyasi ve felsefi görüş farkı gözetilmeden herkesin temel hak ve özgürlüklerden eşit olarak yararlanması için çalışacağı sözü vermiştir (DPT, 2001a).

Tablo 15: İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Artırılması, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	86,2	9,5	2,4	1,9	100
25-30 (444)	85,1	10,4	0,7	3,8	100
31-40 (452)	89,2	7,1	2,0	1,8	100
41-50 (255)	86,7	8,6	3,1	1,6	100
51+ (145)	83,4	12,4	0,7	3,4	100
Yanıtız (9)	55,6	22,2	0	22,2	100
Toplam (1934)	86,3	9,3	1,9	2,5	100

Pearson ki-kare: 5,224 df: 4 p: 0,265 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

Türk Askerinin KKTC'den Çekilmesi

“Türk Askerinin KKTC'den çekilmesi” şartının kabul etmesine karşı güçlü bir tepki vardır. Bu şarta en çok (%85,5) 51+, en az (%79,7) 25-30 yaş grubu karşı çıkmıştır. Bu oran katılımcıların tamamında %81,2 olmuştur (Tablo 16). Ulusal programda, BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs konusundaki iyi niyet girişimlerinin destekleneceği belirtilmiştir (DPT, 2001a). %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (2,439) tablo değerinden (9,49) küçük olduğundan katılımcıların yaşları ile Türk Askerinin KKTC'den çekilmesi şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe “Türk Askerinin KKTC'den çekilmesi” şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Türkiye'nin AB ile ilişkilerindeki en büyük engel Kıbrıs sorunudur. Kıbrıs Rum kesiminin katılması halinde, AB organlarında etkinlik kazanan birleşik Yunan oyları, AB'nin Türkiye ve Kıbrıs'a bakışını önemli ölçüde değiştirebilir. Kıbrıslı Rumlar, adanın kuzeyine AB sınırları içinde illegal bir istilacı tarafından işgal edilmiş bölge, Kıbrıslı Türklere de istilacıyı destekleyen

asiler şeklinde bakılması ve AB'nin Türkiye'ye karşı güç kullanması için çalışabilir. Yunanistan'ın üyelik gücünü Türkiye'ye karşı kullanmayacağı garantisini alınmadan AB'ye üye yapılmasıyla ortaya çıkan sorunların yaşandığı 1980 ve 1990'ların gerilim ortamına geri dönülebilir. AB, büyük bir siyasal ve kurumsal krize girebilir. AB'nin Türkiye'deki ekonomik, ticarî ve stratejik çıkarları 700 bin nüfuslu bir adaya göre çok daha önemli olsa da, AB'nin kime daha çok önem verdiğini sınamak riskli olabilir. Oysa, Denktaş'ın öncelikle iki tarafın bağımsızlığının tanınması istemi gerçekçi ve duyarlı bir tavrıdır. Yunanlıların, Türkiye'nin adaylığını engellemesi AB'nin çıkarına olmayacaktır (Barchard, t.y.).

Tablo 16: Türk Askerinin KKTC'den Çekilmesi, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	11,8	80,8	4,8	2,7	100
25-30 (444)	12,4	79,7	4,1	3,8	100
31-40 (452)	13,7	81,0	3,3	2,0	100
41-50 (255)	12,2	83,1	3,9	,8	100
51+ (145)	9,0	85,5	3,4	2,1	100
Yanıtız (9)	11,1	77,8	0,0	11,1	100
Toplam (1934)	12,2	81,2	4,0	2,5	100

Pearson ki-kare: 2,439

df: 4

p: 0,656

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi

Türkiye'nin, "yerel yönetimlerin güçlendirilmesi" şartını kabul etmesi yönünde güçlü bir talep vardır. Bunu en çok (%84,5) 31-40, en az (%78,9) 18-24 yaş grubu istemiştir. Bu oran katılımcıların tamamında %82,3 olmuştur (Tablo 17). Bu seçeneğin yüksek oranda oy alması, yerleşmenin merkezi yönetimin sorunlarından kurtulmanın ve yönetimde etkinliği artırmanın bir aracı olarak görülmesinden kaynaklanmış olabilir.

Tablo 17: Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtsız	Toplam
18-24 (629)	78,9	11,8	6,7	2,7	100
25-30 (444)	84,2	8,6	3,2	4,1	100
31-40 (452)	84,5	8,6	5,1	1,8	100
41-50 (255)	83,5	11,0	3,9	1,6	100
51+ (145)	83,4	11,7	2,1	2,8	100
Yanıtsız (9)	55,6	11,1	11,1	22,2	100
Toplam (1934)	82,3	10,2	4,8	2,7	100

Pearson ki-kare: 5,253 df: 4 p: 0,262 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

%5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (5,253) tablo değerinden (9,49) küçük olduğundan katılımcıların yaşları ile yerel yönetimlerin güçlendirilmesi şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe “yerel yönetimlerin güçlendirilmesi” şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranı düzenli ve belirgin bir değişme göstermemiştir.

MGK'nın Danışma Kurulu Haline Getirilmesi

“MGK'nın danışma kurulu haline getirilmesi” şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranı, karşı çıkanların oranından daha büyüktür. Bu şartın kabul edilmesini en çok (%58,6) 31-40 yaş grubu istemiş, bu oran katılımcıların tamamında %50,5 olmuştur. Bu konuda fikir belirtmeyenlerin oranı örneğin 18-24 yaş grubunda %19,7 olmuştur (Tablo 18). TESEV'in araştırmasında (Çarkoğlu vd., 2002: 14), ordunun Türk siyaseti üzerindeki rolünün azaltılmasının AB'ye üyelik şartı olması halinde kabul edilmesini isteyenlerin oranı %50 çıkmıştır.

%5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (27,547) tablo değerinden (9,49) büyük olduğundan katılımcıların yaşları ile MGK'nın danışma kurulu haline getirilmesi şartının kabul edilmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (-0,092) olması, yaş grubu ilerledikçe MGK'nın danışma kurulu haline getirilmesi şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranının azaldığını gösterir.

Tablo 18: MGK'nın Danışma Kurulu Haline Getirilmesi, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	41,7	35,3	19,7	3,3	100
25-30 (444)	51,4	30,0	13,7	5,0	100
31-40 (452)	58,6	24,1	15,3	2,0	100
41-50 (255)	56,5	27,8	13,7	2,0	100
51+ (145)	51,7	31,7	14,5	2,1	100
Yanıtız (9)	22,2	44,4	22,2	11,1	100
Toplam (1934)	50,5	30,2	16,1	3,2	100
18-30 (1073)	45,7	33,1	17,2	4,0	100
41+ (400)	54,8	29,3	14,0	2,0	100

Pearson Chi-square: 27,547

df: 4

p: 0,000

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

Pearson korelasyon: -0,092

n: 1555 kişi

p:0,000

Ulusal programda, MGK'nın ulusal güvenliği ilgilendiren konularda bir danışma organı haline getirileceği belirtilmiştir (DPT, 2001a). Anayasası'nın bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki 4709 sayılı kanunla, cumhurbaşkanı, başbakan, genelkurmay başkanı, milli savunma, içişleri ve dışişleri bakanları ile kara, deniz, hava kuvvetleri komutanları ve jandarma genel komutanından oluşan MGK'ya başbakan yardımcıları ve adalet bakanı da dahil edilerek sivil üye sayısı artırılmıştır. MGK kararları "bakanlar kurulunca öncelikle dikkate alınır" ifadesi "bakanlar kurulunca değerlendirilir" şeklinde değiştirilmiştir.

Olağanüstü Halin Kaldırılması

"Olağanüstü halin kaldırılması" şartının kabul edilmesi yönünde önemli bir talep vardır. Bunu en çok (%65,5) 31-40 yaş grubu istemiştir. Bu oran katılımcıların tamamında %54,6 olmuştur (Tablo 19). Türkiye ulusal programda olağanüstü hali tamamen kaldıracağını belirtmiştir (DPT, 2001a). MGK'nın 30 Mayıs 2002 tarihli toplantısında olağanüstü halin Tunceli ve Hakkari'de 30 Temmuz 2002'de, Diyarbakır ve Şırnak'ta 30 Kasım 2002'de tamamen kaldırılması kabul edilmiş ve bu tarihlerde kaldırılmıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (46,3) tablo değerinden (9,49) büyük olduğundan katılımcıların yaşları ile olağanüstü halin kaldırılması şartı arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (-0,078) olması, yaş grubu ilerledikçe olağanüstü halin kaldırılması şartının kabul edilmesini isteyenlerin oranının azaldığını gösterir.

Tablo 19: Olağanüstü Halin Kaldırılması, %

Yaş Grupları	Kabul Etmelidir	Kabul Etmemelidir	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	45,6	40,7	10,2	3,5	100
25-30 (444)	54,5	36,0	6,8	2,7	100
31-40 (452)	65,5	25,2	7,5	1,8	100
41-50 (255)	63,1	30,2	5,9	,8	100
51+ (145)	46,9	44,1	6,2	2,8	100
Yanıtız (9)	11,1	77,8	0	11,1	100
Toplam (1934)	54,6	35,1	7,9	2,5	100
18-30 (1073)	49,3	38,8	8,8	3,2	100
41+ (400)	57,3	35,3	6,0	1,5	100

Pearson ki-kare: 46,300

df: 4

p: 0,000

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

Pearson korelasyon: -0,078

n: 1725 kişi

p: 0,001

4. AB'nin Türkiye'yi Tam Üye Yapacağına Olan İnanış

Ankete katılanların %71,5'i AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına inanmamıştır (Tablo 20). Bu oranın yüksek çıkması 2001 yılında yoğun olarak yaşanan ekonomik krizin doğurduğu karamsarlıktan, Türkiye'nin üyelik sürecinin çok uzamasından ve AB'ye duyulan güvensizlikten kaynaklanmış olabilir. AB'ye aday ülkelerde yapılan bir araştırmada (European Commission, 2001: 8), Türkiye'den katılanların %53'ü AB'ye güvendiğini, %34'ü güvenmediğini belirtmiştir.

%5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (4,145) tablo değerinden (9,49) küçük olduğundan katılımcıların yaşları ile AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına inanmaları arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yaş grubu değiştikçe AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına inanmayanların oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Tablo 20: AB'nin Türkiye'yi Tam Üye Yapacağına Olan İnanış, %

Yaş Grupları	İnanıyor	İnanmıyor	Fikri Yok	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	20,3	72,2	7,0	0,5	100
25-30 (444)	20,5	72,7	6,3	0,5	100
31-40 (452)	19,2	73,5	6,9	0,4	100
41-50 (255)	24,3	65,5	8,2	2,0	100
51+ (145)	22,8	67,6	9,0	0,7	100
Yanıtız (9)	0,0	100	0,0	0,0	100
Toplam (1934)	20,7	71,5	7,1	0,7	100

Pearson ki-kare: 4,145

df: 4

p: 0,387

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 9,49$

5. Türkiye İçin Olası Birleşmeler

Katılımcılara, Türkiye için “AB’ye tam üye olma”, “ABD ile birleşme”, “İslam ülkeleriyle birleşme”, “Türk devletleriyle birleşme”, “komşu ülkelerle birleşme” ve “bütün birleşmelerin dışında kalma” şeklindeki alternatif birleşmeler hakkındaki görüşleri sorulmuş, bunların her biri için “hiç iyi değildir”, “iyi değildir”, “az iyidir”, “iyidir” ve “çok iyidir” seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiştir. Katılımcıların yaşları ile Türkiye için olası birleşmelere bakışları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, eğer ilişki varsa yönünün nasıl olduğu araştırılmıştır.

AB’ye Tam Üye Olma

Türkiye’nin AB’ye tam üye olması “az iyidir”, “iyidir” ve “çok iyidir” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 21);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
41-50	78,0	25-30	73,7
31-40	77,9	51+	73,0
Toplam	75,2	18-24	73,9

Türkiye’nin AB’ye tam üye olması yönünde güçlü bir talep vardır. Yukarıda “Türkiye, AB’ye tam üye olmalıdır” seçeneği %65,5 oranında oy almışken (Tablo 11), bu seçeneğin burada %75,2 oranında oy alması (Tablo

21), AB dışı birleşmelere karşı çıkanların, bu seçenekte yoğunlaşmasından ve buradaki soruların kademeli olmasından kaynaklanmış olmalıdır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (17,194) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Tablo 21: AB'ye Tam Üye Olma, %

Yaş Grupları	Hiç İyi Değildir	İyi Değildir	Az İyidir	İyidir	Çok İyidir	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	13,4	7,5	12,9	28,6	32,4	5,2	100
25-30 (444)	14,9	6,1	9,7	24,8	39,2	5,4	100
31-40 (452)	11,3	5,8	10,8	25,7	41,4	5,1	100
41-50 (255)	11,4	7,1	13,3	29,0	35,7	3,5	100
51+ (145)	14,5	7,6	10,3	24,1	38,6	4,8	100
Yanıtız (9)	11,1	0	0	22,2	44,4	22,2	100
Toplam (1934)	13,0	6,7	11,5	26,7	37,0	5,1	100

Pearson ki-kare: 17,194

df: 16

p: 0,373

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

ABD İle Birleşme

Türkiye'nin ABD ile birleşmesi "az iyidir", "iyidir" ve "çok iyidir" diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 22);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
41-50	62,0	18-24	55,8
31-40	58,9	25-30	55,7
Toplam	56,8	51+	49,0

ABD, Türkiye'nin iç ve dış politikalarının biçimlenmesinde oldukça etkili olduğu halde, coğrafi olarak uzak olduğundan bu ülke ile birleşme daha az tercih edilmiştir. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (15,789) tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile Türkiye'nin ABD ile birleşmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe Türkiye'nin ABD ile birleşmesini isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin bir değişme olmamıştır.

Tablo 22: ABD İle Birleşme, %

Yaş Grupları	Hiç İyi Değildir	İyi Değildir	Az İyidir	İyidir	Çok İyidir	Yanıtssız	Toplam
18-24 (629)	21,6	13,5	22,9	19,9	13,0	9,1	100
25-30 (444)	24,3	11,7	20,3	21,2	14,2	8,3	100
31-40 (452)	20,8	13,3	20,8	22,6	15,5	7,1	100
41-50 (255)	20,0	11,8	20,8	23,9	17,3	6,3	100
51+ (145)	26,2	13,8	15,2	15,2	18,6	11,0	100
Yanıtssız (9)	11,1	0	22,2	44,4	0,0	22,2	100
Toplam (1934)	22,1	12,8	20,9	21,1	14,8	8,3	100

Pearson ki-kare: 15,789

df: 16

p: 0,468

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$ *İslam Ülkeleriyle Birleşme*

Türkiye'nin İslam ülkeleriyle birleşmesi "az iyidir", "iyidir" ve "çok iyidir" diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 23);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
51+	73,0	Toplam	69,0
41-50	72,2	25-30	67,8
31-40	70,8	18-24	66,5

İslam ülkeleriyle birleşme seçeneği katılımcılardan yüksek oranda oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (32,527) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile Türkiye'nin İslam ülkeleriyle birleşmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 23: İslam Ülkeleriyle Birleşme, %

Yaş Grupları	Hiç İyi Değildir	İyi Değildir	Az İyidir	İyidir	Çok İyidir	Yanıtssız	Toplam
18-24 (629)	14,9	11,6	22,9	21,8	21,8	7,0	100
25-30 (444)	14,0	11,0	21,6	19,4	26,8	7,2	100
31-40 (452)	13,9	10,2	19,9	20,1	30,8	5,1	100
41-50 (255)	12,9	8,6	16,9	22,4	32,9	6,3	100
51+ (145)	10,3	6,9	12,4	23,4	37,2	9,7	100
Yanıtssız (9)	22,2	0	0	11,1	55,6	11,1	100
Toplam (1934)	13,9	10,3	20,2	21,0	27,8	6,7	100

Pearson ki-kare: 32,527

df: 16

p: 0,009

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Pearson korelasyon: 0,105

n: 1796 kişi

p: 0,000

Korelasyon katsayısının pozitif (0,105) olması, yaş grubu ilerledikçe Türkiye'nin İslam ülkeleriyle birleşmesini isteyenlerin oranının arttığını gösterir. Ancak, İslam ülkeleri arasında AB gibi güçlü bir birlik henüz yoktur, yakın gelecekte olması da olanaklı görünmemektedir. Ayrıca, din temeline dayalı birleşmeler daha başka riskler de doğurabilirler.

Türk Devletleriyle Birleşme

Türkiye'nin Türk devletleriyle birleşmesi “az iyidir”, “iyidir” ve “çok iyidir” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 24);

<u>Yaş Grubu</u>	<u>%</u>	<u>Yaş Grubu</u>	<u>%</u>
41-50	81,2	Toplam	78,4
18-24	78,7	31-40	78,3
51+	78,6	25-30	76,6

Türk devletleriyle birleşme seçeneği katılımcılardan yüksek oranda oy almıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (18,773), tablo değerinden (26,30) küçük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile Türkiye'nin Türk Devletleriyle birleşmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. H_0 hipotezi kabul, H_1 hipotezi reddedilmiştir. Yani, yaş grubu değiştikçe Türkiye'nin Türk devletleriyle birleşmesini isteyenlerin oranında düzenli ve belirgin değişiklik olmamıştır.

Türk devletleriyle birleşme talebinin güçlü olmasına karşın, böyle bir birlik henüz yoktur. Bu devletler ekonomik olarak zayıftır. Türkiye böyle bir birliğe motor olacak güçte de değildir. Irk temeline dayalı birleşmeler daha başka riskler de taşıyabilir. AB içinde güçlenmiş bir Türkiye, bu devletlerle belki daha sağlıklı ilişkiler kurabilir.

Tablo 24: Türk Devletleriyle Birleşme, %

Yaş Grupları	Hiç İyi Değildir	İyi Değildir	Az İyidir	İyidir	Çok İyidir	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	5,9	7,6	15,9	23,4	39,4	7,8	100
25-30 (444)	8,6	6,5	13,5	22,3	40,8	8,3	100
31-40 (452)	9,7	6,6	9,7	23,7	44,9	5,3	100
41-50 (255)	7,1	6,3	11,4	23,9	45,9	5,5	100
51+ (145)	7,6	5,5	11,0	22,8	44,8	8,3	100
Yanıtız (9)	0	22,2	0	22,2	44,4	11,1	100
Toplam (1934)	7,7	6,9	12,9	23,2	42,3	7,1	100

Pearson ki-kare: 18,773

df: 16

p: 0,281

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$ *Komşu Ülkelerle Birleşme*

Türkiye'nin komşu ülkelerle birleşmesi "az iyidir", "iyidir" ve "çok iyidir" diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 25);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
41-50	72,9	Toplam	66,7
31-40	71,7	25-30	65,6
51+	69,1	18-24	60,7

Türkiye'nin komşu ülkeleriyle birleşmesi yönünde önemli bir talep vardır. Böyle bir birleşme nakliye giderlerini düşürüp, ülkeler arası gerginlikleri azaltabilir. Ancak, böyle bir birleşme henüz yoktur, olması da pek olanaklı görünmemektedir. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (52,018) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile Türkiye'nin komşularıyla birleşmesini istemeleri arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının pozitif (0,132) olması, yaş grubu ilerledikçe Türkiye'nin komşu ülkelerle birleşmesini isteyenlerin oranının arttığını gösterir.

Tablo 25: Komşu Ülkelerle Birleşme, %

Yaş Grupları	Hiç İyi Değildir	İyi Değildir	Az İyidir	İyidir	Çok İyidir	Yanıtsız	Toplam
18-24 (629)	17,8	13,4	21,1	26,1	13,5	8,1	100
25-30 (444)	16,7	8,8	25,5	22,1	18,0	9,0	100
31-40 (452)	13,1	9,7	22,8	25,0	23,9	5,5	100
41-50 (255)	11,8	9,4	19,2	25,1	28,6	5,9	100
51+ (145)	12,4	6,9	16,6	29,7	22,8	11,7	100
Yanıtsız (9)	0,0	11,1	11,1	55,6	11,1	11,1	100
Toplam (1934)	15,1	10,4	21,9	25,2	19,6	7,7	100

Pearson ki-kare: 52,018

df: 16

p: 0,000

 $\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

Pearson korelasyon: 0,132

n: 1777 kişi

p: 0,000

Bütün Birleşmelerin Dışında Kalma

Türkiye’nin bütün birleşmelerin dışında kalması “az iyidir”, “iyidir” ve “çok iyidir” diyenlerin yüzdeleri toplandığında şu sıralama elde edilmiştir (Tablo 26);

Yaş Grubu	%	Yaş Grubu	%
18-24	23,9	25-30	18,1
41-50	19,6	51+	15,9
Toplam	19,0	31-40	13,9

Türkiye’nin bütün birleşmelerin dışında kalmasına şiddetle karşı çıkmıştır. %5 önem düzeyinde hesaplanan ki-kare değeri (33,656) tablo değerinden (26,30) büyük olduğundan katılımcıların yaş grupları ile Türkiye’nin bütün birleşmelerin dışında kalmasını istemeleri arasında anlamlı bir ilişki var demektir. H_1 hipotezi kabul, H_0 hipotezi reddedilmiştir. Korelasyon katsayısının negatif (-0,068) olması, yaş grubu ilerledikçe Türkiye’nin bütün birleşmelerin dışında kalmasını isteyenlerin oranının azaldığını gösterir.

Tablo 26: Bütün Birleşmelerin Dışında Kalma, %

Yaş Grupları	Hiç İyi Değildir	İyi Değildir	Az İyidir	İyidir	Çok İyidir	Yanıtız	Toplam
18-24 (629)	55,5	10,7	9,1	4,8	10,0	10,0	100
25-30 (444)	59,9	11,0	4,1	3,6	10,4	11,0	100
31-40 (452)	67,5	9,7	5,3	2,2	6,4	8,8	100
41-50 (255)	62,4	10,2	4,7	5,9	9,0	7,8	100
51+ (145)	60,0	9,0	6,9	2,1	6,9	15,2	100
Yanıtız (9)	55,6	11,1	11,1	0	11,1	11,1	100
Toplam (1934)	60,5	10,3	6,3	3,8	8,9	10,1	100

Pearson ki-kare: 33,656
 Pearson korelasyon: -0,068

df: 16
 n: 1731 kişi

p: 0,006
 p: 0,004

$\chi^2_{\alpha=0,05} = 26,30$

IV. SONUÇ

AB'yi tanımlama biçimlerinin aldıkları oy oranlarının büyüklüğüne göre, AB'yi tanımlama sıralaması; ekonomik birlik, çağdaşlık, siyasal birlik, Avrupalılık, sömürgecilik, Hıristiyan birliği, İslam karşıtlığı, Türk karşıtlığı ve askeri birlik olmuştur. Yaş grupları ile AB'yi ekonomik birlik, Avrupalılık, İslam karşıtlığı, çağdaşlık ve sömürgecilik olarak tanımlamaları arasında %5 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki çıkmamış; siyasal birlik ve askeri birlik olarak tanımlamaları arasında ters, Türk karşıtlığı ve Hıristiyan birliği olarak tanımlamaları arasında ise doğru yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Türkiye'nin AB'ye tam üye olması bütün yaş gruplarından yüksek oranda oy almış, yaş ilerledikçe bu destek azalmıştır. Yaş grupları ile AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına inananların oranı arasında anlamlı bir ilişki çıkmamış, AB'nin Türkiye'yi tam üye yapacağına inananların oranı oldukça düşük kalmıştır.

Türkiye'nin tam üyeliği için ileri sürülen şartlardan insan hak ve özgürlüklerinin artırılması, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve özelleştirmenin hızlandırılması şartlarının kabulü; Türk askerinin KKTC'den çekilmesi ve "Türkiye Devletinin dili Türkçe'dir" ilkesinin Anayasadan çıkarılması şartlarının reddi yönünde güçlü bir eğilim vardır.

Yaş grupları ile idam cezasının kaldırılması, "Türkiye Devleti'nin dili Türkçe'dir" ilkesinin Anayasadan çıkarılması, insan hak ve özgürlüklerinin artırılması, Türk askerinin KKTC'den çekilmesi ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi şartlarının kabul edilmesini isteyenlerin oranı arasında %5

önem düzeyinde anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Yaş grupları ile özelleştirmenin hızlandırılması, MGK'nın danışma kurulu haline getirilmesi ve olağanüstü halin kaldırılması şartlarının kabul edilmesini isteyenlerin oranı arasında ters yönlü bir ilişki çıkmıştır.

İdam cezasının ve olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması, MGK'nın danışma kurulu haline getirilmesi ve özelleştirmenin hızlandırılması şartlarının kabul edilmesi en çok oyu 31-40 yaş grubundan almıştır. Bunu 41+ ve 18-30 yaş grupları izlemiştir. Bu şartların 31-40 yaş grubundan yüksek oranda oy alması yaşamın zorluklarını büyük ölçüde bu yaş grubunun yüklenmesinden kaynaklanmış olabilir.

Türkiye için istenen olası birleşmelerin aldıkları oy oranlarına göre sıralanışı; Türk devletleri, AB, İslam ülkeleri, komşu ülkeler, ABD ve bütün birleşmelerin dışında kalmak olmuştur. Yaş grupları ile Türkiye'nin AB'ye tam üye olmasını, ABD ve Türk Devletleriyle birleşmesini istemeleri arasında %5 önem düzeyinde anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. İslam ülkeleri ve komşu ülkelerle birleşmesini istemeleri arasında doğru, bütün birleşmelerin dışında kalmasını istemeleri arasında ters yönlü bir ilişki çıkmıştır.

Türkiye'nin AB'ye tam üye olması yönünde bugüne kadar çok yol alınmıştır. Dünyada AB kadar güçlü bir başka birlik henüz yoktur. Tecrübeler geliştirmekte olan ülkeler arasındaki birleşmelerin pek başarılı olmadığını göstermiştir. Türkiye, Türk devletleri, İslam ülkeleri ve komşu ülkelerle yapılacak birleşmelere motor olacak güçte değildir. Ayrıca, bu birleşmeler ABD, AB, Rusya ve Çin gibi dünya siyasetini yönlendiren ülkelerden büyük tepki alabilir. AB tarafından ileri sürülen tam üyelik şartlarını yerine getirmek, genellikle Türkiye'deki yaşam kalitesini artırdığından, Türkiye'nin bu yöndeki çabalarını sürdürmesi lehine olabilir.

KAYNAKÇA

Barchard, David (t.y.), *Güçlü Bir Ortaklığa Doğru: Türkiye ve Avrupa Birliği*, Çev: Murat Cemil Yalçıntaş ve Orhan Bilgin, www.tesev.org.tr/projeler/proje_ab.php_23.05.2002.

Çarkoğlu, Ali vd. (2002), *Türk Halkının Avrupa Birliği Üyeliğine Bakışı*, www.tesev.org.tr, 30.06.2002.

DİE (2002a), *Türkiye İstatistik Yıllığı 2001*.

- DİE (2002b), www.die.gov.tr/nufus_sayimi2000tablo4.xls, 12/09/2002.
- DİE (1999), *Türkiye İstatistik Yıllığı 1999*.
- DPT (1995), *Türkiye ve Avrupa Entegrasyonu, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*.
- DPT (2001a), *Ulusal Program*, www.dpt.gov.tr, Ekim 2001.
- DPT (2001b), *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*.
- DTM (1999), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, 4. Baskı.
- DTM (2000a), "2000 Yılı İlerleme Raporu Hakkında Not", www.foreigntrade.gov.tr, 9 Kasım 2000.
- DTM (2000b), "Türkiye İçin AB Komisyonu Tarafından Hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nin Gayri Resmi Tercümesi", www.foreigntrade.gov.tr, 8 Kasım 2000.
- Elekdağ, Şükrü (2000), "Aklımız Avrupa'da", *Milliyet*, 21 Eylül 2000, www.milliyet.com.tr/2000/09/21/haber/hab04.html, 31.05.2002.
- Ertürk, Emin (1998), *İktisadi Birleşmeler Teorisi*, 2. baskı, İstanbul: Alfa Basım, Yayım, Dağıtım.
- Ergün, Mustafa (1995), *Bilimsel Araştırmalarda Bilgisayarla İstatistik Uygulamaları, SPSS For Windows*, ISBN: 975-422-044-1, Eğitim Dizisi: 2, Ankara.
- European Commission (2001), *Public Opinion in the Countries Applying for EU Membership*, www.eureptr.org.tr/english/eurobarometersummary.pdf, 23.05.2002.
- European Communities (2001), *How Europeans See Themselves? Looking Through the Mirror with Public Opinion Surveys*, <http://europa.eu.int/comm/dg10/publications/brochures/docu/europeans/en.pdf>, 23.05.2002.
- Landaburu, Eneko (2000), "Genişleme, Türkiye ve Sivil Toplum", Avrupa Komisyonu Genişleme Genel Müdürü, Bilgi Üniversitesi, 1 Aralık 2000 tarihli konuşma.
- Resmi Gazete, 9 Ağustos 2002, Sayı: 24841.
- Seyidoğlu, Halil (1998), *Uluslararası İktisat*, 12. baskı, İstanbul: Güzem Yayınları.
- Tekeli, İlhan ve Selim İlkin (1993), *Türkiye ve Avrupa Topluluğu - I*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Türkiye-Avrupa Vakfı (2002), Türkiye'nin AB Üyeliği Anketi, www.ozgurpolitika.org/2002/02/21/hab04.html, 05.06.2002.
- Verheugen, Günter (2001), "Ortak Hedefimiz" <http://www.deltur.cec.eu.int/makale-verheugen.html>, 18 Şubat 2001, *Milliyet Gazetesi*.
- Yamane, Taro (2001), *Temel Örnekleme Yöntemleri*, Çev: Alptekin Esin vd., İstanbul: Literatür Yayınları: 53.